Значење на судската пракса
н. доцент др. Јасмина Димитриева УГД,
Правен факултет-Штип

ЦЕЛИ

1. Да се разјасни концептот на прецедентското право
2. Да се разгледа значењето кое го има судската пракса
3. Да се понуди алатка за пронаоѓање и селекција на значајните пресуди и решенија
4. Да се разгледа значењето на судската пракса на ЕСЧП во локален контекст

ПРЕЦЕДЕНТСКО ПРАВО

- Доктрина „*stare decisis*„ = придржување кон донесена одлука и во идни истоветни случаи

- „Прецедент“ = решен судски случај кој се смета како пример, односно авторитет за идни исти или многу слични случаи

ПРЕЦЕДЕНТСКО ПРАВО

- За исти случаи-исти решенија.
- Прецедентот е обврзувачки само доколку судската одлука во *ratio decidendi* произлегува од правно-релевантни факти и работи.

Ratio decidendi е основот за носење на одлуката, односно што суштински судот решил, при што се воспоставува правило, односно стандард.

Предности

- Правна сигурност
- Конзистентност
- Олеснето носење на одлуки
- Поголемо разбирање
- Еднаква примена на законот (принцип на недискриминација)

Негативни страни?

Составни елементи на правно мислење

- Резиме на претставените релевантни **факти**
- **Правно прашање** на кое се бара одговор
- Применлив **закон** – резиме на најбитните одредби, ставови, точки (национален и меѓународен)
- **Анализа** (примена на законот врз утврдените факти, **анализа на значајни случаи**)
- **Заклучок**

- Анекс – приложени во целост релевантните законски одредби

Прецедент и ЕСЧП

- *Одлуките* немаат значење на формален извор на правото
- ЕСЧП, *de facto*, ги следи прецедентите
- ЕКЧП е извор на правото во Република Македонија и како таква е обврзувачка за домашните судови

Значајни случаи

- Стандарди кои важат за целиот регион на Совет на Европа
- Критериуми за идентификување и повикување на значајни случаи (преседенти)

[GC] + *Reported cases* + *датум* + *сличност – промена* = *значаен случај*

Принцип на субсидијарност - ЕСЧП

ЕКЧП - Член 4 Слобода од ропство и принудна работа

1. **Никој не смее да биде држан во ропство или во ропска зависност.**

2. **Никој не смее да биде присилен да врши принудна или задолжителна работа.**

3. Во смисла на овој член, за «принудна или задолжителна работа» нема да се смета: а. секоја работа која нормално се бара од лицата кои се наоѓаат во затвор под услови предвидени во член 5 од оваа Конвенција или за време на условниот отпуст; б. секоја служба која има воен карактер или некоја друга служба наместо задолжително служење на воениот рок, кога се работи за лица кои се повикале на приговор на совеста во оние земји во кои тоа е предвидено со закон; в. секоја служба која се наложува во случај на опасност или несреќа, што го загрозува животот и благосостојбата на заедницата; г. секоја работа или служба кои се составен дел на вообичаените граѓански обврски.

РАНЦЕВ ПРОТИВ КИПАР И РУСИЈА факти

Ќерката на г-Ранцев добила дозвола за работа во еден бар во Кипар. Работата не била тоа што очекувала. По неколку дни таа избегала. Газдата ја нашол и ја однел во полиција како нелегален мигрант, која повторна му ја предала нему. Газдата ја однел во еден стан и ја заклучил во соба. Утредента ја нашле мртва, падната од балкон.

Немало вистинска истрага што се случило со жртвата ниту во Кипар ниту во Русија.

Пример
РАНЦЕВ ПРОТИВ КИПАР И РУСИЈА

- **Сексуалната експлоатација исто така спаѓа во опсег на членот 4**
- Позитивни обврски на државите

-соодветна **заштитна** законска рамка

-**заштита** на жртвите или претпоставените жртви на ТЛ

-**истрага , кривично гонење**

-**казнување** на сторителите

БАЗИ НА ПОДАТОЦИ

- http://www.mja.org.mk/Upload/Content/Documents/zbirka_presudi.pdf
- http://www.pravda.gov.mk/presudi2012.asp?lang=eng&id=7001
- www.vrhoven.sud.mk
- https://www.pravdiko.mk/
- http://hudoc.echr.coe.int/eng